

«Plašāk izvērst skābo augšņu kaļķošanu... meliorāciju un kūdras izmantošanu organiskā mēslojuma sagatavošanai.»

(No PSRS tautas saimniecības attīstības pamatvirzieniem 1976. — 1980. gadā).

1. ISS ATSKATS PAGĀTNĒ

Līvānu kūdras fabrikas vēstures aizsākumi meklējami 1932. gadā — tolaik purvā pie Pētermuižas kūdras ieguvu pakaišiem, izolācijas segmentiem un citām vajadzībām. Sezonas laikā strādāja līdz 700 cilvēkiem, lielāko tiesu ģimenes. Viri raka kūdras sieviete klāja to zāvēties. Vēlāk savāca, veda uz Līvāniem, kur briķetes drupināja. Ap 1934. gadu parādījās pirmā mašīna KOD, kas atgādināja tagadējo daudzkausu ekskavatoru, tikai bija milzīga apmēros un kustējās gaužām lēni. Taču viriem tāpat līdz ceļiem bija jāstāvē ūdeni un ar lāpstām masa jāmet uz transportiera, kas savienoja ar formēšanas leriči. Gatavās briķetes pa uzkarināmu trosu ceļu aiztransportēja uz klājlauku. Darbs bija smags un mazražīgs, cilvēki te ieradās nelabprāt — lai varētu ko nopelnīt, ja nebija citas izejas.

Padomju varas gados stāvoklis

Kūdras ieguvēju

krasi izmainījās. Agrākie kūdras rādēji kļuva par mašīnistiem, meistariem. Bet pa istam kūdras fabrikas uzplaukuma sākumu varēja vērot tikai ar sešdesmitajiem gadiem.

2. SEŠPADSMIT GADU PARALELES

1960. gadā Līvānos ieguva 21 000 tonnu kūdras, tajā skaitā ar ekskavatoru palīdzību 8 000. Tika nodarbināti 252 cilvēki. Ja vien neēlēja spēkus, mēnesi varēja nopelnīt 75 rubļus. Bet aizvadītajā, 1976. gadā fabrika realizācijas plānu izpildīja par 106,4 procentiem, kas naudas izteiksmē ir 1012 tūkstoši rubļu. Iegūts 201 000 tonnu pakaišu kūdras — plāns pārsniegts ar uzviļu. So produkciju plaši pieprasa Daugavpils, Krāslavas, Rēzeknes, Jēkabpils un citos rajonos.

Strādājošo skaits samazinājies līdz 146 cilvēkiem, bet izstrāde uz katru augusi līdz 7 174 rubļiem; katrs mēnesi nopelna 170 un vairāk rubļus.

Sīs divas paralēles varētu vēl krietni vien turpināt, nosaukt aizvien jaunus skaitļus, un visi liecinātu vienu: fabrika augusi, nosta-

bilizējusies, industrializējusies. Tagad tās ikdienā pats svarīgākais ir kāpināt ražošanas efektivitāti, lai ar līdzekļu mazāku patēriņu iegūtu vairāk. Tas tiek arī panākts. Par sasniegumiem aizvadītajā gadā kolektīvs apbalvots ar Latvijas KP rajona komitejas un rajona izpildu komitejas ceļojošo vimpeli, kā arī rajona izpildu komitejas Goda rakstu.

3. MŪSDIENIGAS IEZIMES

Kūdras fabrika ir uzņēmums, kurā pamatražošanā mehanizēti 85 procenti darbu, bet tādi procesi kā kūdras ieguve, pievešana un izkraušana — pilnīgi. «Vājā vieta» ir šaursliežu dzelzceļa tīkla kopšana un uzturēšana, kas prasa daudz roku darbu. Tas izstiepies 18 kilometru garumā (pēdējos gados turpat ik par desmit daļu tiek kapitāli rekonstruēti, savu vietu ieņem jaudīgākas mazās lokomotīves ar iekšdedzes dzinējiem DT-54, tradicionālo koka vagoniņu vietā stājušies uz abām pusēm mehāniski izkraujami metālie pusvagoni), tiek intensīvāk noslogots, tāpēc vairāk jādomā par darba drošību.

darba izmaiņas

Pašlaik līvāniešiem galvenais ir vasarā saražotās produkcijas realizācija, bet, kad sāksies jauna sezona, kūdras ieguves vietās strādās spēcīgas un modernas frēzmašīnas un pneimatiskie savācēji — arī šī tehnika aizvien pilnveidojas, tāpat kā viss kūdras ieguves tehnoloģiskais process. Sogad jāražo jau 275 tūkstoši tonnu kūdras, tajā skaitā 65 tūkstoši kurināšanai. Gadu no gada darba rādītāji aizvien aug, kā to paredz plaša un izvērstā programma, ko izvirzījis PSKP 25. kongress. Tas nozīmē, ka lauki saņems vairāk laba organiskā mēslojuma.

4. JĀIET TĀLĀK

Lai varētu strādāt mūsdienīgi, bija jāpārkaroto un pamatīgi jāuzlabo visi darba procesi, jāveic rekonstrukcija purvā pie Pētermuižas. Galvenā un krietni vien apjomīgākā kūdras ieguves vieta fabrikā ir Skrebeļu purvs pie Dubnas. Te derīgā platība rēķināma 1000 hektāros, bet legulu krājumu pietiks četrdesmit gadus ilgai intensīvai izmantošanai. Bez tam fabrikas rīcībā nodots purvs pie Neretas upes Jēkabpils rajona teritorijā.

Noslēgusies pāreja uz kūdras

lauku kompleksu izstrādi. Piemēram, safrēzēto un izžuvošo smalkni novāc vienlaicīgi ar visām sešām mašīnām, un pakāpeniski lauku pēc lauka. Platību sagatavošanai rūpnieciskai izstrādei izmanto tādas augstāzīgas mašīnas kā MTP-26, PPF-5 un citas, ar kuru palīdzību bez roku darba novāc celmus.

Kūdras ieguves pašizmaksa samazinās, bet darba ražīgums aug. Tagad sezonā kvalificēts strādnieks, apbruņots ar moderno tehniku, iegūst 10 000 tonnas — gandrīz pusi no daudzuma, ko 1960. gadā vispār ražoja fabrika. Visvērtīgākā kūdra, kuras sadalīšanās pakāpe nav mazāka par 15 procentiem, nonāk lopkopības fermās.

Attālums starp abiem purviem — Skrebeļu un Pētermuižas — pārsniedz tikai kilometru, taču, lai nokļūtu līdz pārkraušanas estakādei, pagaidām jāmet sešpadsmit kilometrus garš likums. Sākts būvēt tilts pāri Dubnai, kas būs nodevīgs arī Oškalna kolhoza ļaudim. Tam tiek pieskaņotas arī citas izbūves, kuru nolūks kā kūdras ieguvei, tā arī izvešanu padarīt kom-

paktāku. Turpināsies šaursliežu dzelzceļa rekonstrukcija, tiks saņemta jauna tehnika un piecgaides beigās Līvānu kūdras fabriku vairs nevarēs pazīt.

5. ZELTA FONDS

Tas ir cilvēki. Gan tie, kuri darbam fabrikā veltījuši visu savu mūžu un arī tagad turpina strādāt, gan arī gados jaunāki. Kopš 1933. gada te strādā komunisti Jānis Galvāns — tagad pensjonārs. Lokomotīves mašīnists Roberts Kregers te aizvadījis trīs gadu desmitus, bet joprojām ir darba sacensības avangardā. Daudz labu vārdu uzņēmumā var dzirdēt gan par kūdras iekrāvēja celtni mašīnistu Vasiliju Nikolajevu un buldozeristu PSKP biedru Viktoru Afanasjevu un citiem. Tehnoloģiskās iekārtas remontu tagad sekmīgi veic piektās kategorijas atslēdznieks Ivans Jemeljanovs, bet vasarā viņš ir kūdras novācējmašīnas vadītājs un regulāri pārsniedz izstrādes normas. Apzinīgi ir arī mehānizatori Antons Skučkis, Vjačeslavs Silickis un citi. Zīmīgi, ka daudzi no viņiem darbu fabrikā sāka ar lāpstu rokās. Kad šo instrumentu nomainīja jauna ražīga tehnika, pārkvalificējās, apguva to un sekmīgi izmanto.

A. RANCĀNS